

การปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

ดร.รวิวรรณ เผ่ากัณหา

ความนำ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้เปิดสอนและรับนักศึกษารุ่นแรกเมื่อปีการศึกษา 2553 และใน ปีการศึกษา 2554 คณะพยาบาลศาสตร์ ได้เปิดสอนรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ จากการประเมินผลรายวิชาของนักศึกษาพบว่า การประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันบางประการ จึงได้จัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อ 1)วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของคณะฯ 2) ทบทวนขั้นตอนการเตรียมการ การบริหารการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 3) สร้างตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์

ผลการดำเนินงานได้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และสรุปเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 4 ด้าน คือ 1)การจัดทำ มคอ.3 และ 4 การจัดทำมคอ.5 และ 6 2)การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา 3)การบริหารรายวิชา 4)การวัดและประเมินผล

วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ประจำปีการศึกษา 2554

จุดแข็ง

1. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตตอบสนองตามอัตลักษณ์ โดยเฉพาะ จิตสำนึกรักต่อท้องถิ่น
2. มีการบูรณาการโครงการบริการวิชาการกับชุมชนเข้ากับรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนในคณะ
3. การดำเนินการมีการเริ่มต้นที่เร็วทำให้นักศึกษามีความเป็นผู้นำในชุมชน และมีประสบการณ์จากการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานที่จริง
4. นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพในสถานการณ์จริง สถานที่จริง
5. นักศึกษามีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบ
6. การเป็น นักศึกษารุ่นแรก ทำให้ได้เรียนรู้ คิดสร้างสรรค์
7. การจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
8. นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ชุมชน สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้เร็ว

9. มีการใช้ทรัพยากร (อาจารย์) ที่มีอยู่ร่วมทำงานและจัดการเรียนการสอนทำให้อาจารย์มีความสามัคคี
10. การแต่งกาย(เก็บผมเรียบร้อย)ให้เป็นเอกลักษณ์ของนักศึกษา
11. ความนอบน้อมถ่อมตน ความมีสัมมาคารวะของนักศึกษา
12. อาจารย์มีความรัก มุ่งมั่น เป็นแบบอย่างที่ดี และกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการตรวจสอบ และมีความยุติธรรม โดยผ่านกระบวนการวัดประเมินผล
13. นักศึกษามีพัฒนาการที่ดี และมีระเบียบวินัย
14. อาจารย์มีการบูรณาการสอนกับการวิจัย
15. อาจารย์มีการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านต่างๆ
16. อาจารย์มีจิตสำนึกรักต่อท้องถิ่น
17. มหาวิทยาลัย มีการจัดโครงการเพื่อพัฒนาบุคลากรอยู่ตลอด
18. คณะมีการวางแผนที่ดี (โครงการลูกฮักลูกแพง) ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน
19. มีผู้บริหารและอาจารย์อาวุโส/อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้มีความรู้ความสามารถ
20. นักศึกษามีความตั้งใจและความพร้อมในการทำงาน
21. บุคลากรในคณะมีความมุ่งมั่นในการทำงานสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

จุดที่ควรพัฒนา

1. ทรัพยากรสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ทั้งรายวิชาทฤษฎีและปฏิบัติ ยังไม่เพียงพอในส่วน
2. การเป็น นักศึกษารุ่นแรก ทำให้รู้สึกเครียดกับการดำเนินงานและการเรียน จึงต้องมีพี่เลี้ยงในศาสตร์เดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. การเป็นอาจารย์รุ่นแรกยังต้องการเวลาในการพัฒนาตนเองจึงต้องมีอาจารย์พี่เลี้ยง (โครงการเตรียมความพร้อมการเป็นอาจารย์)
4. ต้นทุนของ นักศึกษาอยู่ระดับปานกลาง ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จึงต้องการกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน การเตรียม นักศึกษาให้เข้าใจการเรียนรู้
5. สัมพันธภาพระหว่างชั้นปีไม่เข้มแข็ง
6. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม
7. นักศึกษายังขาดความเป็นวินัย และความรับผิดชอบยังน้อย
8. จิตสำนึกต่อส่วนรวมมีน้อย (ปลูกจิตสำนึกให้ นักศึกษารายบุคคล)
9. ต้นทุนอาจารย์ในการพัฒนาตนเอง
10. อาจารย์มีความพร้อมด้านภาษาน้อย
11. อาจารย์ตรงสาขายังมีน้อย (เด็ก สุติฯ ชุมชน จิตเวช)

12. วัฒนธรรมการคิดบวกของอาจารย์และ นักศึกษา
13. กระบวนการเตรียมความพร้อมอาจารย์ใหม่ยังไม่ชัดเจน
14. สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับ นักศึกษา และเขตพื้นที่ในการให้คำปรึกษาและการทำงานกลุ่มย่อย
15. บุคลากรมีการหมุนเวียน เข้า-ออก บ่อยๆ ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการดำเนินงาน และควรมี มาตรการป้องกัน
16. สวัสดิการสำหรับบุคลากรที่เป็นพนักงานยังไม่ชัดเจน
17. ยังขาดการประสานงานที่ชัดเจน (การใช้สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนการใช้รถส่วนกลาง)
18. แบบฟอร์มการขอใช้ขออนุมัติต่างๆ (อยู่ระหว่างพัฒนา)
19. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานของงานหรือโครงการยังไม่ชัดเจน
(ควรจัดทำคู่มือและรายละเอียดขั้นตอนในแต่ละงาน)

การปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

การจัดทำ มคอ.3,4,5,6

แนวปฏิบัติที่ดี

1. ผู้ทำมีความรอบรู้ในการเรียนการสอนและการเขียน มคอ.
2. ผู้บริหารรายวิชาและผู้ร่วมสอน ช่วยกันคิดและเขียน มคอ.
3. ขั้นตอนการเขียน วิเคราะห์ความสอดคล้อง โดยใช้คำอธิบายรายวิชา
  - 3.1. การสอน การวัดและประเมินผลเป็นไปตาม มคอ.
  - 3.2. เขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับ 3.1
  - 3.3. จัดทำ Test blue print ตามหัวข้อและวัตถุประสงค์
  - 3.4. วิเคราะห์เนื้อหาและความซ้ำซ้อนระหว่างความเชื่อมโยงและกลุ่มวิชา
  - 3.5. ในระหว่างการเรียนการสอนมีการประชุม ติดตามเป็นระยะๆ
4. แนวทางปฏิบัติที่ดีต้องถูกกำหนดให้เป็นนโยบายใช้ในการพิจารณาความดีความชอบ

แนวทางการพัฒนา

1. มีพี่เลี้ยง(คนเคยทำ) / มีตัวอย่างที่ดีเพื่อใช้เป็นแบบ
2. เตรียมอาจารย์และพัฒนาการเรียนการสอน มคอ. อย่างเป็นระบบ
3. ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินและพัฒนาอาจารย์
4. มีการประกวด มคอ. เพื่อเป็นแรงจูงใจ สู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนเสร็จสิ้นกระบวนการสอน ควรจะดำเนินการวางแผนการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา

การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ประจำชั้นปี

1. การมีระบบกระบวนการ

- 1.1 กำหนดเวลาพบอาจารย์ที่ปรึกษาในตารางเรียน
- 1.2 ตารางการพบนักศึกษา ทุกสัปดาห์ที่ 2 ของเดือน
- 1.3 มีแบบฟอร์มรายงานการติดตามปัญหานักศึกษา
- 1.4 ให้นักศึกษาจัดทำแฟ้มประวัติส่วนตัวส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษา
- 1.5 มีการจัดเก็บบันทึกแบบฟอร์มรายงานปัญหานักศึกษา อย่างเป็นความลับ
- 1.6 จัดทำโครงสร้างร่วมกับฝ่ายวิชาการและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1 ด้านวิชาการ

- ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตร การวางแผนการเรียน การลงทะเบียนเรียน วิธีการเรียน และการศึกษาค้นคว้า

2.2 ด้านพัฒนานักศึกษา

- สนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยและการพัฒนาตนเอง

2.3 ด้านอื่นๆ

- ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา
- แนะนำแหล่งสวัสดิการต่างๆ

3. แนวทางในการพัฒนา

- 3.1 มีการจัดอบรมทักษะแนวทางการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีทุกปีการศึกษา
- 3.2 มีการจัดกิจกรรมระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาเทอมละ 1 ครั้ง (เช่น การเข้าค่าย)
- 3.3 จัดหาสถานที่พบนักศึกษาที่เหมาะสม
- 3.4 จัดให้มีแบบประเมินอาจารย์ที่ปรึกษาโดยนักศึกษา
- 3.5 มีช่องทางพบปะนักศึกษาหลากหลายโดยใช้ระบบสารสนเทศ

3.6 แนวทางพัฒนาการปฏิบัติในการติดตามนักศึกษา

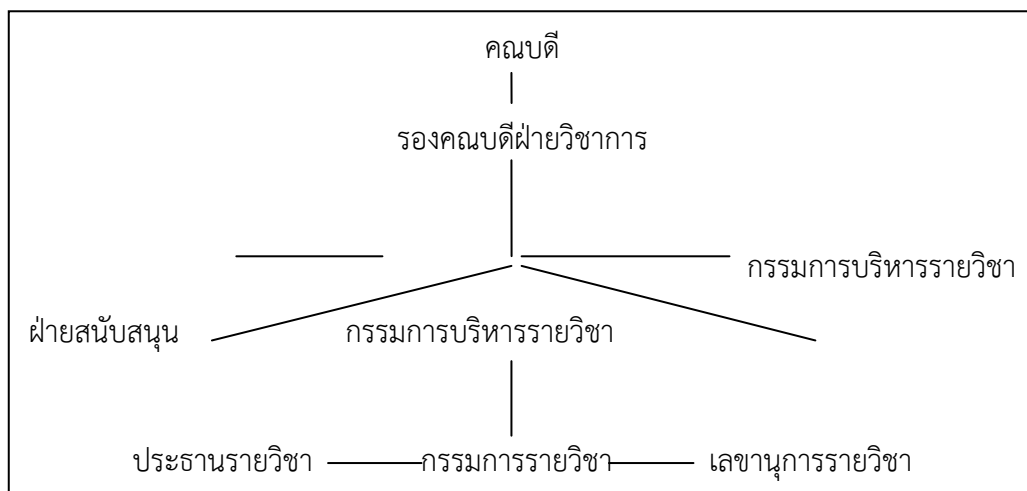
- 3.6.1 อาจารย์ที่ปรึกษาฯรับทราบปัญหา
- 3.6.2 ให้คำปรึกษาเบื้องต้น และลงบันทึกในแบบฟอร์มรายงาน
- 3.6.3 ส่งแบบฟอร์มรายงานปัญหานักศึกษาให้ฝ่ายวิชาการ copy ให้กิจการนักศึกษา
- 3.6.4 ร้อง/ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายกิจการนักศึกษาลงบันทึกในแบบฟอร์ม
- 3.6.5 ร้อง/ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายกิจการนักศึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาติดตามสภาพปัญหาจนกว่าปัญหานั้นจะได้รับการแก้ไข
- 3.6.6 ร้อง/ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ สรุปการแก้ปัญหาให้ผู้เกี่ยวข้องและสรุปรายงานให้คณบดีทราบ

ข้อเสนอแนะ

1. จัดทำให้เป็นรูปแบบวิจัย
2. จัดทำระบบ สมุดบันทึกความดีของ นักศึกษา

การบริหารรายวิชา

1. โครงสร้างกรรมการบริหารรายวิชา

2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการบริหารรายวิชา
3. การวางแผนการดำเนินการในแต่ละรายวิชา

แนวปฏิบัติที่ดี

1. คู่มือการบริหารรายวิชา
2. มีโครงสร้างการบริหารรายวิชา พร้อมบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน

3. มีระบบการบริหารรายวิชา เช่น
  - 3.1. ประชุม วางแผนรายวิชา และแบบฟอร์มต่างๆ ประกอบการดำเนินงาน เป็นต้น
  - 3.2. มีระเบียบการเงินที่เอื้อต่อการบริหารรายวิชา
4. มีฝ่ายสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินงานบริหารรายวิชา

แนวทางการพัฒนา

1. จัดทำคู่มือการบริหารรายวิชา
2. มีโครงสร้างการบริหารรายวิชาที่ชัดเจนและถูกต้อง
3. จัดทำระบบบริหารรายวิชาเป็นขั้นตอนชัดเจน
4. พัฒนาฝ่ายสนับสนุนที่เอื้อต่อการบริหารรายวิชา

ข้อเสนอแนะ

1. วางระบบและกลไกในการสร้างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ว.แพทย์ฯ แหล่งฝึกผู้รับผิดชอบในรายวิชา ให้มีส่วนร่วม (กรรมการ) ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา
2. สัมมนาร่วมกับแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้าใจกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา

การวัดและประเมินผล

1. แนวการทำข้อสอบที่ดี ประกอบด้วย 3 Domain หลัก คือ Thinking, Feeling, Doing
  - 1.1. มคอ.2 (หลักสูตร)
  - 1.2. มคอ.3 (ภาคปฏิบัติ)
    - 1.2.1. คำอธิบายรายวิชา
    - 1.2.2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
    - 1.2.3. การจัดการเรียนการสอน
    - 1.2.4. การประเมินผล
      - เกณฑ์การประเมิน
        1. เกณฑ์มาตรฐาน
        2. กำหนดเองตามความเหมาะสมของรายวิชา
      - เครื่องมือ

1. ข้อสอบ / แบบทดสอบ
  - Test blueprint
    1. สภาการพยาบาล
    2. สร้างข้อสอบ (ปรนัย / อัตนัย)
    3. วิพากษ์ข้อสอบ
    4. ดำเนินการสอบ
    5. วิเคราะห์ข้อสอบ
    6. จัดเก็บคลังข้อสอบ
2. ระยะเวลาในการสอบ
  - ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและสอบควบคู่กัน
  - ออกแบบข้อสอบก่อนการสอบ (ข้อสอบคู่ขนาน)
  - ความเหมาะสมของข้อสอบกับเวลาที่สอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ติดตามผลการวัดและประเมินผล นักศึกษา เป็นระยะๆ
2. กำหนดเกณฑ์การวัดและวิเคราะห์ที่ชัดเจนในแบบประเมินรายวิชาภาคปฏิบัติ และแจ้งคะแนนการฝึกปฏิบัติให้ นักศึกษา ทราบเป็นระยะๆ